

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 611/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], narodeného [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného alveare s.r.o., Grösslingová 50, Bratislava, proti uzneseniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky č. k. XX GPt 8/24/1000-9 z 23. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základných práv nebyť stíhaný inak ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 50 ods. 6 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením generálneho prokurátora.

2. Uznesením prokurátorky bývalého Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/3 Gv 11/23/1000-30 zo 14. marca 2024 bolo sťažovateľovi a ďalším osobám podľa § 206 ods. 1 Trestného poriadku vznesené obvinenie pre majetkovú trestnú činnosť, vo vzťahu k sťažovateľovi pre pokračovací obzvlášť závažný zločin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1 a 4 písm. a) Trestného zákona v znení účinnom v čase skutku spáchaný formou pomoci podľa § 21 ods. 1 písm. d) Trestného zákona, a to v súvislosti s poskytnutím právnych služieb v súdnom spore vedenom na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 10Cb/1/2011 o náhradu škody s príslušenstvom v celkovej výške

64 467 728,35 eur pre obchodnú spoločnosť MH Manažment, a.s., ktorá je právnym nástupcom Fondu národného majetku Slovenskej republiky. Sťažovateľ (a spol.) podal proti napadnutému uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry sťažnosť podľa § 185 a nasl. Trestného poriadku, ktorú generálny prokurátor vrátane sťažností ďalších spoluobvinených uznesením č. k. XX GPt 8/24/1000-9 z 23. augusta 2024 zamietol podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

3. Sťažovateľ v rámci svojej argumentácie v súhrne napádal arbitrárnosť napadnutého uznesenia generálneho prokurátora, ktorý sa podľa jeho názoru „*žiadnym spôsobom nevysporiadal s námitkami a argumentmi*“ v sťažnosti podanej proti napadnutému uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry, v dôsledku čoho mu tak odoprel „*právo na riadne preskúmanie napadnutého Uznesenia o vznesení obvinenia, t.j. de facto právo na zákonom garantovaný opravný prostriedok, ako jediný účinný prostriedok nápravy nezákonne vydaného Uznesenia o vznesení obvinenia.*“. Sťažovateľ poukázal na to, že „*Právo podať opravný prostriedok proti Uzneseniu o vznesení obvinenia vyplývajúce z ustanovení § 185 a nasl. Trestného poriadku je síce garantované Trestným poriadkom, avšak Generálny prokurátor SR sa jeho obsahom vôbec nezaoberal.*“, čím ho tak ukrátil „*o jedinú možnosť riadneho preskúmania Uznesenia o vznesení obvinenia, t.j. jeho právo na preskúmanie rozhodnutia o vznesení obvinenia bolo popreté.*“. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že generálny prokurátor ako nariadený prokurátor rozhodujúci o opravnom prostriedku «*akceptoval nezákonnosť prvostupňového rozhodnutia - Uznesenia o vznesení obvinenia, kde prokurátorka bez akéhokolvek objektívneho zhodnotenia skutkového stavu vyhodnotila konanie Sťažovateľa - poskytnutie právnej pomoci (ktorej súčasťou je nielen poskytovať úkony právnej služby, ale aj uplatnenie si nároku na odmenu za poskytnuté právne služby), ktoré bolo v súlade s uzavretou zmluvou o poskytovaní právnych služieb, ako i v súlade so Zákonom o advokácii a ďalšími predpismi upravujúcimi poskytovanie služieb advokátmi, ako poskytovanie „pomoci“ pri údajnom trestnom čine porušovania povinností pri správe.*».

4. V konkrétnej rovine sťažovateľ odôvodňoval arbitrárnosť vedeného trestného stíhania proti svojej osobe tým, že z opisu skutku v príslušnom výroku napadnutého uznesenia prokurátorky špeciálnej prokuratúry (i) nevyplývajú žiadne skutočnosti, z ktorých by bolo možné zistiť, akým konkrétnym spôsobom mal prispieť formou pomoci k údajnému spáchaniu trestného činu porušovania povinností pri správe cudzieho majetku, (ii) nie sú jasne a zrozumiteľne aplikované zákonné znaky trestného činu, ktoré by logicky vyplývali z opisu konania vo vzťahu k jeho osobe ako obvinenému, (iii) nie je vymedzené akékoľvek aktívne konanie, ktorým mal pôsobiť na proces verejného obstarávania v tom zmysle, aby v ňom obstarávateľ porušoval všeobecné právne predpisy a vyvolal tak skutkový stav, v ktorom by boli poškodené majetkové alebo iné záujmy obstarávateľa, (iv) tvrdené uplatnenie mnohonásobne vyššej odmeny ako odmeny za poskytnuté právne služby nie je možné považovať za konanie, ktoré by mohlo byť posudzované ako trestný čin v súlade s § 8 Trestného zákona, (v) podľa § 237 Trestného zákona obligatívnym znakom skutkovej podstaty je škoda, a nie obohatenie páchatel'a alebo kohokoľvek iného odlišného od páchatel'a, (vi) škoda (ak nejaká vôbec vznikla) nebola riadne určená, keďže do škody bola zarátaná aj odmena za preukázateľne vykonané právne služby, ktorá bola fakturovaná a uplatnená v súlade so zmluvou o poskytovaní právnych služieb, ako aj v súlade s ustanoveniami upravujúcimi odmenu za právne služby, (vii) odmena dohodnutá v súlade so zmluvou o poskytovaní právnych služieb, s objednávkou právnych služieb a v súlade s právnou normou vylučuje, aby mohla predstavovať

trestný čin, (viii) prokurátorka špeciálnej prokuratúry nekriticky používala slovné spojenia a nepravdy o počte poskytnutých úkonov (uvádza, že odmena bola uplatnená iba za jeden úkon právnej služby a aj to duplicitný), pričom si vymenovaním viacerých úkonov jednoznačne odporuje už aj v texte svojho vlastného uznesenia o vznesení obvinenia a (ix) prokurátorka v rozpore s predošlým trestným konaním, ako aj podkladmi zabezpečenými v danom trestnom konaní na základe vlastných subjektívnych neobjasnených kritérií robí z konania zreteľne zodpovedajúceho právnym normám a dovoleného právnymi predpismi konanie, ktoré by malo spĺňať kritériá trestného činu a za škodu považuje odmenu, pri ktorej neuvádza žiaden dôvod, podľa ktorého by bolo možné ju posúdiť ako protiprávnu.

5. Na podklade uvedeného sťažovateľ v petite podanej ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhol, aby po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol o porušení jeho základných práv nebyť stíhaný inak ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon, podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 50 ods. 6 ústavy a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením generálneho prokurátora, ktoré zruší, vrátane napadnutého uznesenia prokurátorky špeciálnej prokuratúry v časti týkajúcej sa sťažovateľa a priznal mu náhradu trov konania.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť nepripustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej

povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

12. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušeniu ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

14. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

II.1. Porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením prokurátorky špeciálnej prokuratúry:

15. Z obsahu sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal proti uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 11/23/1000-30 zo 14. marca 2024 sťažnosť podľa § 185 a nasl. Trestného poriadku, o ktorej rozhodol generálny prokurátor

uznesením č. k. XX GPt 8/24/1000-9 z 23. augusta 2024 tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol. Je teda zrejmé, že právomoci ústavného súdu rozhodnúť o sťažnosti proti napadnutému uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry predchádzala právomoc generálneho prokurátora v konaní o riadnom opravnom prostriedku. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť v tejto jej časti z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde. Na tomto mieste sa žiada poznamenať, že sťažovateľ nepostupoval vo vzťahu k napadnutému uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry v súlade s § 45 zákona o ústavnom súde a ním naformulovaný petit je v časti nevykonateľný, keďže sa vo vzťahu k uzneseniu generálneho prokurátora č. k. XX GPt 8/24/1000-9 z 23. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia označených práv a jeho zrušenia, kým vo vzťahu k uzneseniu prokurátorky špeciálnej prokuratúry č. k. VII/3 Gv 11/23/1000-30 zo 14. marca 2024 sa domáha len jeho zrušenia bez vyslovenia porušenia označených práv. Z uvedeného dôvodu je časť petitu podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevykonateľná, čo predstavuje aj sekundárny dôvod na jej odmietnutie v tejto časti z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

II.2. Porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením generálneho prokurátora:

16. V súvislosti s uplatňovaním princípu subsidiarity ústavný súd pri posudzovaní namietaného porušenia označených práv sťažovateľa v prebiehajúcom trestnom konaní vo svojej judikatúre konštantne a chronicky vychádza z právneho názoru, že trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec je procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií na ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 220/07, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 166/2010, II. ÚS 425/2017, III. ÚS 156/2021, IV. ÚS 80/2022, IV. ÚS 407/2024). Ústavný súd teda zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečiť v rámci svojej rozhodovacej právomoci ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú napr. všeobecné súdy ako primárni ochrancovia ústavnosti (III. ÚS 79/02), prípadne iné orgány verejnej moci v rozsahu svojej relevantnej pôsobnosti.

17. Ústavný súd teda v obdobných prípadoch opakovane zdôraznil, že ústavné súdnictvo a právomoc ústavného súdu sú vybudované predovšetkým na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, v ktorých protiústavnosť nemožno napraviť iným spôsobom, teda predovšetkým procesnými prostriedkami vyplývajúcimi z príslušných právnych noriem. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 314/09, IV. ÚS 407/2024).

18. Predostretú, už ustálenú rozhodovaciú prax ústavný súd rekapituloval aj vo svojom náleze sp. zn. IV. ÚS 212/2022 z 28. júna 2022 publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 31/2022, v ktorom opakovane prízvukoval, že „Možné porušenie základného práva na inú právnu ochranu, ktoré patrí obvinenému v predsúdnom trestnom konaní (ako aj porušenie s dotknutým právom ostatných vecne súvisiacich základných práv), je v reťazci subsidiarity preskúmané (okrem samotného predsúdneho konania, kde je jeho garantom prokurátor) prostredníctvom korekčných procesných mechanizmov v súdnom konaní (teda využitím práva na súdnu ochranu), keď k uznaniu viny zo spáchania trestného činu môže dôjsť len súdom. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s určitými výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými (ani v naostatok uvedenom prípade by však prieskum ústavného súdu zásadne nemal zasahovať do podstaty vzneseného obvinenia, o ktorom dosiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté, resp. neboli vyčerpané zákonné prostriedky priznané obvinenému zákonom na ochranu jeho základných práv a slobôd). Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (pozri napr. aj uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 80/2022-16 z 15. februára 2022). Procesné záruky zabezpečujúce zákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní a všeobecných súdov (prípadne ochranu pred jej porušením) pritom vyplývajú z II. časti (predsúdne konanie) tretej hlavy prvého dielu (dozor prokurátora), ako aj III. časti (súdne konanie) druhej hlavy (preskúmanie a predbežné prejednanie obžaloby), prípadne šiestej hlavy (odvolanie a konanie o ňom) alebo ôsmej hlavy (mimoriadne opravné prostriedky) Trestného poriadku.“.

19. Ústavný súd teda v okolnostiach danej veci konštatuje, že trestná vec sťažovateľa sa v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala v tzv. prípravnom konaní, keď o dôvodnosti, a teda zákonnosti a ústavnosti, jeho trestného stíhania meritórne zatiaľ všeobecný súd nerozhodoval, a ak bude rozhodovať, tak len na základe podanej obžaloby. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že platná právna úprava trestného konania umožňuje sťažovateľovi ako obvinenému a prípadne aj v ďalšom štádiu trestného konania (po prípadnom podaní obžaloby) ako obžalovanému právne účinným spôsobom namietat' porušenie základných práv a slobôd garantovaných ústavou. Teda samotné vyšetrovanie v predmetnej trestnej veci nie je skončené a postavenie sťažovateľa ako strany trestného konania mu už v rámci prípravného konania dáva postavenie a tomu korešpondujúcu plnú potenciú aktívne zasahovať do objasňovania skutkovo relevantných okolností a skutočností mu za vinu kladených. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti náleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení s výnimkou mimoriadnych situácií, napríklad ak je súčasne dotknutá osobná sloboda jednotlivca väzbou (vo vzťahu k samotnej väzbe, nie vo vzťahu k rozhodovaniu o vine), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému/obžalovanému Trestný poriadok poskytuje.

20. Ústavný súd odmieta sťažovateľom podanú ústavnú sťažnosť v tejto jej časti z dôvodu neprípustnosti podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. K rovnakým záverom dospel ústavný súd aj vo veci sťažovateľa [REDAKOVANÉ] ako stíhaného

spoluobvineného spolu so sťažovateľom, ktorého ústavná sťažnosť smerujúca proti uzneseniu generálneho prokurátora č. k. XX GPt 8/24/1000-9 z 23. augusta 2024 bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 569/2024-12 z 24. októbra 2024 odmietnutá z rovnakého dôvodu, ako to je aj v prípade sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Libor Duľa
predseda senátu